

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

УДК 371.134 : 7.012

В. П. ТИТАРЕНКО

РОЗВИТОК ДИЗАЙН-ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Розкрито історичні передумови дизайнерської освіти в Україні. Охарактеризовано дизайн-освіту в Києві, Харкові та Одесі в другій половині XIX – першій половині XX ст. Показано діяльність основних вищих навчальних закладів, в яких функціонувала дизайн-освіта: Харківського художнього інституту, Львівської політехніки та Львівської академії мистецтв. Визначено головні завдання дизайн-освіти, які полягають у впровадженні в навчальний процес методу проектування, підготовці фахівців. Відзначено, що у різних вузах України вивчають такі галузі дизайн-освіти: графічний дизайн, дизайн стилю та одягу, дизайн інтер'єру.

Ключові слова: дизайн-освіта, промисловий дизайн, графічний дизайн, дизайн середовища.

В. П. ТИТАРЕНКО

РАЗВИТИЕ ДИЗАЙН-ОБРАЗОВАНИЯ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

Раскрыты исторические предпосылки дизайнерского образования в Украине. Дана характеристика дизайн-образования в Киеве, Харькове и Одессе во второй половине XIX – первой половине XX в. Освещена деятельность Харьковского художественного института, Львовской политехники и Львовской академии искусств – основных вузов, в которых функционирует дизайнерское образование. Определены главные задачи дизайн-образования, состоящие во внедрении в учебный процесс метода проектирования, в подготовке специалистов. Отмечено, что в разных вузах Украины изучают такие области дизайн-образования: графический дизайн, дизайн стиля и одежды, дизайн интерьера.

Ключевые слова: дизайн-образование, промышленный дизайн, графический дизайн, дизайн среды.

V. TITARENKO

DEVELOPMENT OF DESIGN EDUCATION IN ESTABLISHMENTS OF UCHEBNI HIGH SOCIETY UKRAINE

The article deals with the historical background of design education in Ukraine. The given characteristic three important centers: Kyiv, Kharkiv and Odessa, the major institutions of the XIX century: Kharkov Art Institute, Lviv Polytechnical and Lviv National Academy of Arts. In the article the basic task of design education that are in proceedings in the educational process design methods, In training highly qualified specialists. The article described different universities of Ukraine are studying in design education, graphic design, design style and clothe, interior design.

Keywords: design-education, industrial design, graphic design and environment.

Діячі української культури та мистецтва постійно намагалися прищепити народу риси близького їм естетичного середовища. Зацікавлення традиціями побуту, етнографічними особливостями і народними естетичними уявленнями в минулому зростало одночасно на всій етнічній території українських земель, розділених кордонами кількох держав [2, с. 41].

Східна, Центральна та Південна Україна, перебуваючи в складі Російської імперії, були відірвані від європейського життя, відповідно процеси, що протікали на цих теренах суттєво

відрізнялися від європейських. Дизайн-освіта в Західній Україні в другій половині XIX – перших десятиліттях XX ст. формувалась в інших, загальноєвропейських традиціях. Так, до першої світової війни відзначаються тісні культурні і мистецькі зв'язки Львова з Віднем і Краковом. Сотні студентів з Галичини щороку навчалися в університетах, академіях а також промислових школах Відня. Одночасно у провідних містах Галичини і Буковини діяли численні промислові школи. Завдяки старанням інтелігенції були відкриті промислові школи у Львові, Станіславові (нині Івано-Франківськ), Чернівцях, Тернополі . Упродовж 1905 - 1914 рр. у Львові працювала Вільна академія мистецтв, а у 1920 - 1930-роки роки – кілька державних та приватних шкіл і студій [3, с. 21].

У Україні в другій половині XIXст. художні навчальні заклади діяли в Києві, Харкові та Одесі. Оскільки Харків був великим індустріальним центром, то лише в школі М. Раєвської-Іванової домінував художньо-промисловий напрям, що був прообразом дизайнерської освіти. Реформа освіти не зачепила Київський і Харківський художні інститути, а Одеський перетворила на училище середнього типу, що значно знизило освітньо-художній рівень Південної України [3, с. 22].

Харківський художній інститут перетворився на художньо-промисловий, де відкрилися тільки дизайнерські спеціальності.

Львівська політехніка – одна з найдавніших академічних технічних шкіл в Європі і перша в Україні. Вона почала працювати як технічна академія 4 листопада 1844 р. З перших років свого існування вона зарекомендувала себе потужним осередком науки і освіти.

У 1877 році технічну академію перейменували на політехнічну школу, що стала складовою європейської технічної науки. У цьому навчальному закладі навчалися не лише зі всієї Австро-Угорщини, а й студенти з Німеччини, Румунії, Туреччини, Франції, Росії та інших країн.

Львівська академія мистецтв здійснює професійну підготовку творчих особистостей у галузі образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, дизайну, реставрації, культурології, мистецтвознавства та менеджменту мистецтва. Її діяльність розпочинається із художньо-промислової школи, відкритої у 1876 р. Вона успадкувала традиції Вільної академії мистецтв (1905 р.), мистецької школи Олекси Новаківського (1923 р.) та інших навчальних закладів Львова.

Дизайн-освіта – це цілеспрямована художньо-проектна діяльність, що поєднує професійні та наукові знання на основі розуміння проблем людського життя і спілкування з оточуючим середовищем. Це діяльність, яка виконує художньо-комунікативну функцію.

Тенденції розвитку дизайн-освіти необхідно знаходити у запитах окремих соціальних груп, кожної людини на красу і користь та спрямовувати діяльність студентів на вивчення цих запитів, зіставлення з власними уявленнями про художньо-культурні цінності. Дизайн-освіта – це інструмент формування художньо-естетичної культури суспільства.

Унаслідок активного розвитку комунікативних процесів, дизайн нині стає одним з найважливіших засобів візуальної комунікації, каталізатором формування середовища життєдіяльності людини, а дизайн-освіта системою, що готує професійних фахівців, а через них і суспільство, до сприйняття візуально-комунікативних процесів.

Професійна діяльність вимагає від майбутнього дизайнера розуміння філософських, соціальних, психологічних, культурологічних проблем. Щоб крокувати разом із світовими тенденціями та бути конкурентоспроможним, студент вже не може сприймати обрану професію як специфічну творчість, обмежену художнім оформленням промислових виробів або стилізацією історичної спадщини (музейних експонатів).

Проблема дизайнерської освіти в Україні набуває сьогодні не лише академічного, а й практичного інтересу. Назріла потреба у підготовці у вітчизняних вузах великої кількості майбутніх фахівців з дизайну. Усі спеціалізації сучасного дизайну об'єднуються в трьох основних групах: графічний дизайн, дизайн промислових виробів, дизайн середовища.

Завдання вузу – дати студенту можливість усвідомити роль дизайнера як фахівця, що впливає на соціокультурну сферу суспільства.

Одним із основних завдань дизайн-освіти є впровадження у навчальний процес програмно-цільового методу проектування, що полягає у розробці дизайн-програм, які відображають різноманітні аспекти проектування, виробництва та використання виробів.

Друге завдання у викладанні дизайнерських дисциплін - перейти від оволодіння раціональними методами проектування до культурологічних підходів у формуванні окремих ключових компетенцій і професійної компетентності загалом, не виключаючи при цьому оволодіння способами художньої творчості, стилізації, пошуку аналогів проектних зразків, запозичення аналогів з інших видів мистецтва тощо.

Загальновідомою є практика звернення майбутніх дизайнерів до вивчення історичних пам'яток та їх стилізацію у сучасних формах. Але сучасні тенденції дизайн-освіти спрямовані не лише на засвоєння студентами історичних матеріалів, використовуючи фантазію майбутнього дизайнера на створення художнього образу методом трансформації форми або стилізації зображення, а у завданнях орієнтувати студента у його творчих роботах, використовуючи візуальну інформацію при оволодінні методами образного проектування.

Для успішної реалізації стратегії розвитку дизайн-освіти особливу увагу слід приділяти аналізу тенденцій у розвитку дизайну, вивченню інновацій та досліджень. Чим раніше отримано інформацію, тим впевненіше можна планувати подальший розвиток різних галузей дизайн-освіти: графічного дизайну, дизайну стилю, дизайну інтер'єру тощо.

Сучасною тенденцією розвитку вищої професійної освіти є її випереджальний поступ у загальному прогресивному розвитку суспільства. Здійснювати такий випереджальний рух покликані наукові центри і лабораторії при університетах системи вищої освіти України. Широкі можливості в цьому напрямку відкриваються перед вишами, що спеціалізуються в галузі професійної підготовки майбутніх дизайнерів.

До сучасного графічного дизайну, як і до майбутніх дизайнерів висуваються вимоги гостро відчувати виклики часу, здатність відображати день сьогоднішній і передбачати завтрашній. Ці властивості зумовлюють швидку реакцію на появу нових технологічних можливостей. Скористатися цими можливостями у професійній підготовці дизайнерів – веління часу і нагальна вимога ринку праці. Відповідність цим вимогам є ознакою конкурентоздатності фахівця, а разом з тим і вишу та його викладачів, які готують фахівців високого професійного рівня.

Швидкий розвиток дизайн-освіти проявляються у тому, що студенти, готуючись до виконання курсових і дипломних робіт, ознайомлюються із плануванням створення та розширення дизайнерського бренду, продажом брендівих товарів, як зберегти інтелектуальну власність.

На кафедрі основ виробництва та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка більше десяти років вивчаються різні види дизайну, але студенти найкраще оволодівають одним із його видів – графічним дизайном. Майбутні фахівці вправно оволодівають різними видами графічної діяльності, розробляючи різноманітні вироби, як промислових зразків, так і побутових речей.

Значне збільшення інтересу до сучасних Інтернет технологій, їх швидкий розвиток, поширення, вихід на певний якісний рівень ефективності у візуалізації інформації, сприяють значному припливу професійних дизайнерів в цю все ще нову галузь графічного дизайну. Накопичений досвід і унікальна можливість доступу до ресурсів веб-дизайну дозволяє сьогодні побачити веб-сайти, що за своїми графічними і естетичними особливостями пов'язані з різними напрямками в графічному дизайні. Проблеми адаптації та взаємодії інтернету з альтернативними інформаційними джерелами, пошук візуальної єдності з іншими об'єктами графічного дизайну піднімають питання визначення стилю у веб-дизайні, рішення якого лягає на дизайнерів-практиків та мистецтвознавців [1, с. 183].

Формувати власний стиль у поданні інформації майбутній дизайнер розпочинає у процесі професійної підготовки у вузі під керівництвом досвідчених викладачів, які проводять консультації, висловлюють свої рекомендації і допомагають випускникам втілювати нові ідеї у конкретних дипломних проектах.

Дизайн-освіта в Україні на шляху свого розвитку пройшла багато випробувань та змін. Нині вона є важливою та самостійною складовою художньо-мистецької освіти та здійснює великий вплив на культуру суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бородаев Д. Веб-сайт как объект графического дизайна: дис. канд. искусствоведения / Д. Бородаев. – Харьков: ХГФДИ, 2004. – 232 с.

2. Шмагалю Р. Т. Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX століття: структурування, методологія, художні позиції / Шмагалю Р. Т. ; Львівська національна академія мистецтв. – Л., 2005. – 228 с.
3. Шумегі С. С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єра: навчальний посібник / Шумегі С. С. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 298 с.

REFERENCES

1. Borodaev D. Veb-sait kak ob"ekt graficheskogo dizaina [Website How object graphic design]. dis. kand. Iskusstvovedeniya, Kharkov, 2004, 232 p.
2. Shmahalo R T. Mystets'ka osvita v Ukraini seredyny XIX – seredyny XX stolittya: strukturuvannya, metodolohiya, khudozhni pozysiyi [Art Education in Ukraine in mid XIXth mid-XXth century: structure, methodology, artistic positions] / Shmahalo R. T., L'vivs'ka natsional'na akademiya mystetstv, Lviv, 2005, 324 p.
3. Shumeha S. S. Dyzayn. Istoriya zarodzhennya ta rozvytku dyzaynu. Istoriya dyzaynu mebliv ta inter"year [Design. History of origin and development of design. The history of furniture design and interior: Tutorial]. Navchal'nyu posibnyk. Kyiv: Tsentr navchal'noyi literatury, 2004, 298 p.

УДК 378 (075)

С. П. ПАВХ, І. І. ПАВХ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Розглянуто самостійну роботу як чинник активізації пізнавальної діяльності студентів. Констатовано підвищення творчої активності та пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення фахових дисциплін з використанням робочого зошита. Встановлено основні підходи до визначення структури та змісту робочого зошита з фахових дисциплін. Доведено, що застосування робочого зошита в самостійній роботі студентів сприяє закріпленню і розширенню знань, розвиває у майбутніх фахівців творче мислення, активізує їх навчальну діяльність.

Ключові слова: робочий зошит, самостійна робота студентів, структура робочого зошита, трудове навчання, навчальний процес.

С. П. ПАВХ, І. І. ПАВХ

РАБОЧАЯ ТЕТРАДЬ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Рассмотрено самостоятельную работу как фактор активизации познавательной деятельности студентов. Констатировано повышение творческой активности и познавательной деятельности студентов в процессе изучения специальных дисциплин с использованием рабочей тетради. Установлены основные подходы к определению структуры и содержания рабочей тетради с профессиональных дисциплин. Отмечено, что использование рабочей тетради в самостоятельной работе студентов содействует укреплению и расширению знаний, развивает в будущих специалистов творческое мышление, активизирует их учебную деятельность.

Ключевые слова: рабочая тетрадь, самостоятельная работа студентов, структура рабочей тетради, трудовое обучение, учебный процесс.

S. PAVKH, I. PAVKH

WORKBOOK AS A MEANS OF ACTIVATION OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK

The article deals with independent work as a factor of activation of cognitive activity of students. It has been stated that the usage of a workbook in the process of study of professional disciplines increases students' creative and cognitive activity. The basic approaches to the structure and content of workbooks designed to study professional disciplines have been determined. The author proves that the usage of a workbook in students' independent work facilitates the consolidation and